

АУТСОРСИНГ ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Смагін В.Л., доктор економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, smagin.v@email.ua, orcid.org/0000-0002-9292-6892

Ільченко В.Ю., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, nika-ivg@ukr.net, orcid.org/0000-0003-4318-0999

Дяченко Т.О., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, mart_09@i.ua, orcid.org/0000-0002-3774-2396

OUTSOURCING AS A MODERN TOOL FOR THE EFFECTIVE DEVELOPMENT OF ECONOMIC SYSTEMS IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

Smagin V.L., Economics (Dr.), National Transport University, Kyiv, Ukraine, smagin.v@email.ua, orcid.org/0000-0002-9292-6892

Ilchenko V.J., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine, nika-ivg@ukr.net, orcid.org/0000-0003-4318-0999

Diachenko T., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine, mart_09@i.ua, orcid.org/0000-0002-3774-2396

АУТСОРСИНГ КАК СОВРЕМЕННЫЙ ИНСТРУМЕНТАРИЙ ЭФФЕКТИВНОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ СИСТЕМ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Смагин В.Л., доктор экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина, smagin.v@email.ua, orcid.org/0000-0002-9292-6892

Ильченко В.Ю., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина, nika-ivg@ukr.net, orcid.org/0000-0003-4318-0999

Дяченко Т.А., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина, mart_09@i.ua, orcid.org/0000-0002-3774-2396

Постановка проблеми. Початок нового тисячоліття ознаменувався кардинальними змінами у функціонуванні економічних систем, які несуть системні трансформації у всьому ринковому середовищі. Цей процес відбувається на основі триєдиного механізму взаємодії: матеріально-енергетичного, інформаційного і синергетичного. Останній забезпечує реальні дії для окремих компаній з метою об'єднання їх в єдине ціле для динамічного розвитку, якісної стабільності та невтратності конкурентоспроможності в умовах світової економічної кризи та пандемії.

Сучасні підприємства й організації є багатофункціональними бізнес-структурами з великою кількістю організаційно-економічних процесів, їх управління і координація дій є завжди проблемною і затратною. Ці структури, в свою чергу, є підсистемами, складовими більш високого рівня – економічних систем. Відповідно великі і середні компанії, котрі вичерпали усі наявні резерви зниження витрат та джерел додаткових конкурентних переваг, знаходять підвищення ефективності і раціонального свого функціонування через сучасний прогресивний і раціональний напрям – аутсорсинг.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження теоретичних, методологічних і практичних аспектів аутсорсингу знайшли відображення у працях таких зарубіжних вчених: Дж. Брайана, С. Календжяна, Е. Йордона, Л. Бравара, Р. Моргана, Дж. Хейвуда, Б. Анікіна, Д. Михайлова. Серед вітчизняних слід відзначити, Т. Бабія, О. Белоруса, О. Микало, Т. Гаврилюка, А. Загороднього, О. Партина, І. Максименка, Р. Лигоненка, Т. Шарчука та інших.

Аналіз досліджень показав, що існуючі переваги аутсорсингу є об'єктивною реальністю функціонування сучасних вітчизняних і зарубіжних бізнес-компаній різних галузей економіки на світовому ринку з метою забезпечення високого рівня конкурентоспроможності в умовах кризових явищ і непередбачуваних ризиків. Це обумовлює необхідність уточнення сутності аутсорсингу, визначення пріоритетних напрямів його використання і розвитку та виявлення, з урахуванням

світового досвіду, перспектив впровадження на вітчизняних підприємствах різних форм власності та розмірів.

Мета статті. Розкрити економічний зміст аутсорсингу та використати закордонний досвід його втілення в економічну систему України.

Виклад основного матеріалу. Історично аутсорсинг уперше був визнаний як бізнес-стратегія у 1989 році, хоча інструментарій аутсорсингу був використаний набагато раніше протягом 70-х років ХХ ст. в автомобілебудівній галузі, зокрема компанією General Motors. Керівництво компанії розпочало ряд змін на підприємстві вважаючи, що спеціалізовані фірми виконують певні функції краще, ніж підрозділи підприємства. В основу організації виробничого процесу був покладений метод кооперації вузькоспеціалізованих виробництв, як всередині компанії, так і за її межами.

Незважаючи на широке застосування аутсорсингу (від англ. outsourcing – використання зовнішніх джерел, або засобів) в сучасній бізнес-практиці, визначення нової концепції управління бізнесом ще не остаточно утвердилось.

Серед економістів найбільш вдалим вважається визначення, запропоноване Дж. Хейвудом, який розглядає аутсорсинг як «переведення внутрішнього підрозділу або підрозділів підприємств і всіх пов'язаних із ним активів в організацію постачальника послуг, що пропонує надати певну послугу протягом визначеного часу за домовленою ціною» [1].

У роботі [2] С. Календжян визначає аутсорсинг як сучасну форму ділових відносин, пов'язану з розвитком сумісного підприємництва та кооперації, що базується на довгострокових стратегічних рішеннях.

Так, А.Б. Анікін пропонує визначати аутсорсинг як «виконання окремих функцій (виробничих, сервісних, інформаційних, фінансових, управлінських та ін.) або бізнес-процесів (організаційних, фінансово-економічних, виробничо-технологічних, маркетингових) зовнішньою організацією, яка володіє потрібними для цього ресурсами, на основі довготермінової угоди» [3].

Інший науковець Дж. Кросс вважає, що аутсорсинг – це ділова або корпоративна стратегія діяльності підприємства, а не просто вид партнерської взаємодії, оскільки вимагає від керівництва реструктуризації більшості внутрішньокорпоративних процесів і встановлення тісних коопераційних відносин із аутсорсерами [4].

Група вітчизняних вчених [5 – 8], що займаються дослідженням аутсорсингу, звертають увагу на першочерговий базовий економічний показник – скорочення загальних витрат. Це є прямим доказом підвищення ефективності діяльності бізнес-компаній на всіх рівнях. В кінцевому рахунку формується стабільна стійкість, адаптованість до системних переваг на світовому ринку, зниження, уникнення ризиків в економічних системах і, в першу чергу, в нестабільних економіках, до яких належить Україна. Проведене І. Є. Матвій дослідження промислових підприємств показало, що аутсорсинг – це спосіб розвитку та вдосконалення коопераційних виробничих відносин між суб'єктами в ринкових умовах [9].

На базі проведеного дослідження сформовано найбільш повне і змістовне трактування аутсорсингу, як сучасного інструменту управління економічними системами, що базується на інтеграції виробничих факторів і сфер впливу, компетенцій фірми з виробничими ресурсами та компетенціями сторонніх постачальників спеціалізованих послуг, що забезпечує оптимізацію функціонування за рахунок зосередження діяльності на основних напрямках господарювання та досягнення кінцевого позитивного синергетичного ефекту.

Основні принципи аутсорсингу можна сформулювати наступним чином:

- займатися тим, що можеш і вмєєш робити краще, ніж інші;
- доручити іншим те, що вони роблять краще та дешевше.

Нині найбільш часто аутсорсинг затребуваний в таких сферах послуг, як: ІТ-послуги, логістика, ресурсне забезпечення виробничих процесів, маркетингові послуги, рекрутмент, право, фінансові послуги, облік кадрів та кадровий супровід, технічні та адміністративні функції, клінінгові послуги, послуги охорони, кейтеринг, послуги в секторі дозвілля та готельному секторі.

Аутсорсинг має більш тривалий характер взаємодії порівняно з разовими послугами, які запитуються більш ситуативно. Так, приймаючи стратегічне рішення про аутсорсинг, замовник одержує доступ до існуючого бізнес-процесу, окремих систем та інфраструктури зовнішніх компаній, концентруючись на провадженні профільного виду діяльності у своїй компанії, збільшуючи потужності з нарощуванням присутності на ринку.

На розвиток аутсорсингу на світовому ринку найбільший вплив виявили такі процеси [10]:

- технологія – комплексність, місце розташування та природа послуг, які можна використовувати на аутсорсингу. Усі ці критерії досягли колосальних масштабів і продовжують свій розвиток, розширюючи можливості їх застосування, для бізнесу;

- інтернаціоналізація – зросла політична та регуляторна стабільність, поліпшення освіти робочої сили, зниження опору (а іноді навіть і прагнення) до мобільності, впровадження хмарних і мобільних рішень;

- економічні та політичні чинники – необхідність дотримуватися встановленого бюджету в державних секторах економіки, посилення вимог для оцінки ризиків фінансових послуг, наприклад, прийняття Директиви 2004/39/ЄС Європейського Парламенту та Ради, що регулює ринки фінансових інструментів, прийняття законодавства про захист інформації, спрямованого на боротьбу з корупцією.

На даний час експерти виділяють такі моделі аутсорсингу: горизонтальну (американську), пірамідальну (японську) та змішану. Горизонтальна модель заснована на боротьбі великої кількості постачальників послуг за зниження ціни, основною критерієм відбору виконавців одного замовлення, і не передбачає довгострокові відносини. На відміну від першої, пірамідальна модель базується на ранжуванні підприємств-постачальників залежно від розміщення виробничих потужностей і рівня технології. Компанія передає замовлення декільком виконавцям, які у свою чергу співробітничать із постачальниками більш низького рівня. Критеріями відбору, у першу чергу, служать не ціни, а якість, технічна сумісність виробів, надійність партнерів. Дана модель розрахована на більш довгострокову перспективу з можливістю розвитку галузевих і міжгалузевих кластерів. При цьому існуюча бізнес-практика застосування аутсорсингу в європейських країнах, зокрема і в Україні, засвідчила можливість поєднання американської та японської моделей, тобто застосування змішаної моделі [11].

При залученні аутсорсингу в свою організаційно-економічну діяльність бізнес-компанії завчасно оцінюють сукупність переваг:

- зниження витрат через скорочення соціальних виплат штатним працівникам;
- доступ до використання найбільш професійних співробітників за рахунок спеціалізації;
- концентрація капіталу на найбільш важливих і ефективних напрямках функціонування бізнес-структур;

- залучення додаткової робочої сили та інше.

Проте практика застосування аутсорсингу може викликати також негативне ставлення. У деяких країнах противники аутсорсингу виступають проти його впровадження, аргументуючи можливість втрати робочих місць під час реалізації виробничих процесів, що особливо буде відчутно в промисловому секторі. На захист аутсорсингу наводяться аргументи про більш ефективний розподіл ресурсів, що, своєю чергою, відповідає природі вільної ринкової економіки у світі.

З економічної точки зору необхідно відзначити той факт, що використання міжнародного аутсорсингу пов'язане з концепцією альтернативних витрат, або витрат втрачених можливостей. В умовах сервісної економіки й економічного середовища, яке швидко змінюється, складно вибрати кращий спосіб використання наявного ресурсу.

Важливим чинником ефективної співпраці у сфері аутсорсингу є спосіб організації провайдера аутсорсингових послуг та взаємодії із ним. Нині запропоновано організації, що здійснюють аутсорсингову діяльність, поділяти на: незалежне, залежне та формально незалежне аутсорсингове підприємство.

Такий поділ є визначальним, виходячи з того, що для кожного із виділених видів аутсорсингу потрібні кардинально різні обсяги та структура ресурсів для забезпечення діяльності, з одного боку, і відповідно істотно відрізнятиметься розподіл отриманих економічних результатів від аутсорсингової діяльності, з іншого боку.

Також важливим, з практичної площини побудови взаємин у системі аутсорсингу, є сфера охоплення. Взавши за основу два критерії поділу, можна сформулювати стратегії розвитку аутсорсингової діяльності.

Завдяки численним роботам та дослідженням сформовано певні стратегічні альтернативи, які можуть використовуватись для розвитку аутсорсингової діяльності: широкого аутсорсингу, незалежного фокусування, експертного аутсорсингу, зовнішнього контролю, зовнішнього впливу, широкої взаємодії, фокусування, підтримки, внутрішнього контролю, корегування.

Остаточний вибір стратегії здійснюється на основі аналізу додаткових критеріїв та індикаторів, а саме: структура та рівень можливих витрат, доступ до обмежених ресурсів, величина підприємства та вид економічної діяльності, зміна рівня конкуренції у галузі та окремих сегментах ринку, фінансові показники діяльності підприємств, ймовірність та обсяг ризиків до та після укладання

аутсорсингової угоди, схильність домінуючих стейкхолдерів, зокрема і менеджерів, і власників до ризику, наявність взаємозв'язку із іншими видами взаємодії між контрагентами, тренди та тенденції зовнішнього середовища, ресурсний потенціал та його структура тощо.

Так, компанія Toyota, використовуючи виробничий аутсорсинг, що передбачає передачу частини ланцюжка виробничих процесів або цілком весь цикл виробництва сторонній організації, сьогодні займається фактично тільки проектуванням, складанням і реалізацією продукції, а більша частина деталей і комплектуючих виробляється іншими, найчастіше великими підприємствами.

Такий спосіб ведення бізнесу характерний для майже всіх японських виробників автомобілів. Toyota, Honda, Chrysler делегують стороннім підрядникам приблизно 70% бізнес-процесів. Значних успіхів у використанні аутсорсингу досягли японські компанії, які розробили і широко застосовують логістичну систему постачання «Just-in-Time», при якій зовнішній постачальник доставляє до замовника комплектуючі за чітким графіком, а одержувачу навіть немає необхідності створювати у себе їх резервний склад.

Світовий досвід дає можливість побачити доцільність використання аутсорсингу на підприємстві, а саме: підвищення гнучкості виробництва, зниження загальних витрат, зменшення адміністративних витрат і, як наслідок, підвищення конкурентоспроможності підприємства, адже аутсорсинг став одним з елементів, що забезпечили високі темпи економічного розвитку в таких країнах, як Японія, США, Німеччина, Франція, Італія, Іспанія, Туреччина.

Якщо в середині 1990-х років компанії з розвинених країн з обережністю ставилися до використання аутсорсингу в сфері забезпечення бізнес-процесів (ВРО), то вже з кінця 1990-х років міжнародний аутсорсинг функцій і бізнес-процесів (послуги в сферах бухгалтерського обліку, найму персоналу, маркетингових досліджень, обробки первинної інформації) має високі темпи зростання. Журнал Fortune стверджує, що як мінімум 90% сучасних підприємств використовують аутсорсинг хоча б одного бізнес-процесу [12].

Глобалізаційні процеси у світовій економіці сприяли значному зростанню ринку аутсорсингових послуг. Починаючи з 2000 р., коли дохід світового аутсорсингу сягнув 45,6 млрд доларів США, ринок щорічно зростав на 14-15%. Однак 2013 року розмір ринку аутсорсингових послуг скоротився на 14,91%, але 2014 року різко збільшився, досягнувши пікового показника в 104,6 млрд доларів США. У 2016 році дохід галузі впав до 76,9 млрд доларів США, що є найнижчим показником за попереднє десятиліття, рис. 1 [13]. На думку експертів, провідним фактором, що стимулює використання послуг аутсорсингу, лишається зниження витрат компаній.

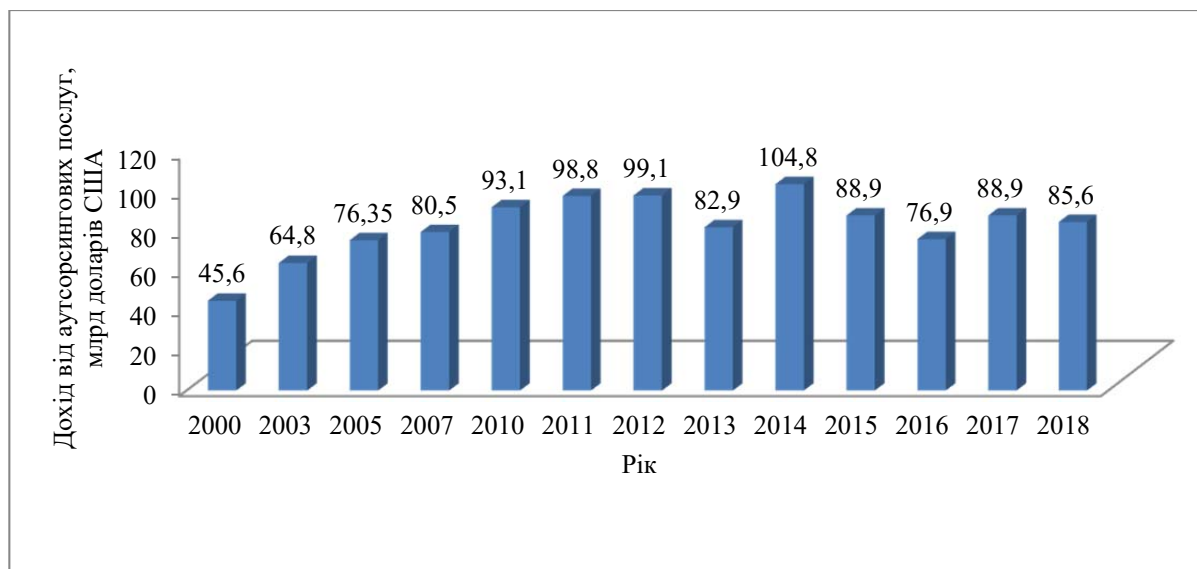

Рисунок 1 – Динаміка розвитку світового ринку аутсорсингових послуг
Figure 1 – Dynamics of development of the world market of outsourcing services

Із звіту Information Services Group (ISG), яка надає щорічно статистику кількості і вартості аутсорсингових контрактів у світі, випливає, що за підсумками першого півріччя 2019 року обсяг ринку аутсорсингу бізнес-процесів на території EMEA (регіон, що включає в себе Європу, Близький Схід і Африку) залишився на рівні попереднього року і склав 900 млн євро [14]. Вартість контрактів в

області аутсорсингу знизилася на чверть до 3,2 млрд євро, в той час як в попередні роки цей сегмент показував піврічний обсяг на рівні 4,3 млрд євро.

Найпривабливішим ринком аутсорсингу аналітики називають британський, який у другій чверті 2019 року збільшився на 150% в грошовому еквіваленті. У Східній Європі зафіксоване невелике зростання як у вартісному вираженні, так і в кількості контрактів, однак цей субрегіон за мірками всього EMEA характеризується невеликим розміром продажів аутсорсингових послуг [14].

За даними ISG у 2019 р., під контролем компаній з Індії знаходилися 27,1% світового ринку аутсорсингу проти 23,6% роком раніше. Вони змогли зміцнити позиції за рахунок невдач європейських конкурентів, таких як Capgemini і Atos, кажуть фахівці [14]. Індійські ІТ-фірми, такі як Tata Consultancy Services і Infosys, націлені на великі контракти і для залучення клієнтів використовують більш вигідне для замовників ціноутворення, а також пропонують їм працювати без великих авансових платежів [15].

За різними підрахунками, у США послугами професійних підрядників користуються близько 60% підприємств, у Європі – близько 45%. За результатами дослідження Yankelovich Partners, проведеного в 14 країнах світу, 63% опитаних підтвердили, що вони передали в управління підрядникам одну або кілька непрофільних функцій. З тих, хто здійснив аутсорсинг, 84% були налаштовані позитивно і стверджували, що задоволені роботою аутсорсингових компаній [11].

Аутсорсинг досить активно реалізується, в першу чергу, в «азійських тиграх» – Китаї, Індії, Японії, Південній Кореї, Філіпінах, а також європейських країнах – Німеччині, Британії, Ірландії та інших. Для них є характерним наявність великої кількості кваліфікованих працівників з американською і європейською вищою освітою, знанням іноземних мов, високою мотивацією співробітників бізнес-компаній до кар'єрного зростання в умовах сучасних надшвидких телекомунікаційних зв'язків. Важливо врахувати традиції, культуру, а також переваги і недоліки національних економічних систем вище перерахованих країн. Враховуючи, що Індія була багаторічною колонією Великої Британії, її населення елітного прошарку, в основній масі, добре володіє англійською мовою. Відповідно дана азійська країна є лідером використання аутсорсингу в усьому світі – більше 50% від доходів світового аутсорсингу. Цьому сприяє ліберальна політика влади Індії, навички й доступність спеціалістів. В той же час, Китай та Східна Європа, де володіння англійською мовою не так поширене, використання аутсорсингу більш обмежене.

Серед Топ-5 країн у рейтингу A.T. Kearney Global Services Location Index 2017 за показниками фінансової привабливості, навичок та доступності людей та бізнес-середовища за Індією (1-ше місце) слідує Китай, Малайзія, Індонезія та Бразилія. Україна у цьому рейтингу посідає 24-те місце [12].

Порівняльний аналіз використання на практиці аутсорсингу в різних країнах світу представлений у таблиці 1 [7, 11].

Отже, на сучасному міжнародному ринку аутсорсинг як важливий вид коопераційних зв'язків є досить прибутковим і вагомим у світових бізнес-відносинах. Зважаючи на значний потенціал багатьох галузей економіки України і входження її в міжнародний економічний простір, даний сегмент співробітництва може розвиватись динамічними темпами за рахунок новизни цього напрямку.

Проте, аутсорсинг має цілий ряд перешкод на шляху його втілення в економічну систему України через відсутність ефективного нормативно-правового регулювання. Не існує чіткого законодавчого тлумачення безпосередньо самого процесу аутсорсингу, його правового регулювання та необхідної відповідальності за порушення. Також у вітчизняному законодавстві не сформовано чітке поняття самого аутсорсингу і його дефініції. Відповідно це провокує юристів на різних рівнях довільно, на свій розсуд, користуватись необхідною термінологією, виходячи із своїх інтересів, і оформлювати поточну інформацію через аналогії інших правових норм. Саме відсутність професійного оформлення правових положень говорить про неефективність вітчизняного законодавства щодо повноцінного отримання аутсорсингових послуг у ключових галузях економіки України.

Посилення конкуренції в результаті процесів глобалізації ставить сьогодні перед кожним підприємством питання переоцінки своїх бізнес-цілей та існуючої ринкової пропозиції, ретельного фокусування на ключових компетенціях.

Сьогодні в світі багато підприємств відмовляються від підтримки непрофільних процесів, передаючи їх зовнішнім підрядникам. Збільшуючи свій вплив у світі, аутсорсинг перетворився в новий засіб міжнародної торгівлі, який має суттєвий вплив на торговельний баланс багатьох країн.

Так, у формуванні негативного торгового балансу деяких індустриально розвинених країн активну роль грає саме аутсорсинг, коли компанії цих країн з метою економічної доцільності вивозять виробництво товарів закордон, а потім імпортують ці товари у власні країни.

Таблиця 1 – Характеристики застосування аутсорсингу в різних країнах світу
 Table 1 – Characteristics of outsourcing in different countries

Характеристика	США	Японія	Європа	Україна	Росія
1. Рушійні сили	Зростаюча конкуренція на глобальному ринку				Конкуренція в межах країни, експансія міжнародних компаній
2. Причини переходу на аутсорсинг	Зниження витрат	Підвищення ефективності роботи компанії, концентрація на ядрі бізнесу		Зниження витрат	Зниження витрат, вимушена зміна застарілого обладнання
3. Глибина запровадження аутсорсингу	Передача на аутсорсинг головних та другорядних функцій, включаючи виробництво та наукові розробки			Передача певних функцій при розробці нових бізнес-проектів; передача окремих операцій, пов'язаних із зберіганням та транспортуванням товарів; оренда тимчасово вільних площ та споруд для організації торговельного бізнесу	Передача другорядних функцій
4. Схема роботи з провайдерами аутсорсингу	Горизонтальна	Пірамідальна	Змішана	Змішана	Горизонтальна
5. Форми аутсорсингу	Офшорний (зменшення частки), зовнішні підрядники	Всередині країни, дочірні підприємства за кордоном	Офшорний (збільшення частки), зовнішні підрядники		
6. Країни-виконавці аутсорсингу	Індія, Китай (частка зменшується)	Китай (частка зростає), аутсорсинг всередині країни	Китай, країни Східної та центральної Європи	США (близько 80% експорту ІТ-послуг), країни Європейського Союзу та Ізраїль	Китай
7. Динаміка ринку	Спад, зменшення кількості та розміру угод	Стабільне зростання ринку			Стагнація ринку
8. Тенденції ринку	Переорієнтація на аутсорсинг у середині країни	Стабільно мала частка офшорного аутсорсингу, орієнтація на країни азійського регіону	Порівняно висока динаміка ринку за рахунок розвитку офшорного аутсорсингу у країнах-сусідах: Східна Європа, арабські країни, північно-африканські країни	Більшість вітчизняних компаній орієнтовані на закордонні ринки: 55-60% аутсорсингу – це продукція на експорт	Розвиток аутсорсингу як у середині країни, так і за її межами, формування ринку як такого

Найбільшими споживачами аутсорсингових операцій у сфері бізнес-процесів є країни Північної Америки, а саме США та Канада. На кінець XX ст. питома вага компаній США, що віддають в аутсорсинг виробничі або сервісні операції склала 87%. Другим за значенням ринком-споживачем даного виду послуг є регіони Західної Європи. Третій за величиною замовник послуги аутсорсингу – Японія [8].

В останні роки застосування аутсорсингу набуло поширення у виробничому процесі, де використовуються новітні технології через використання електронного інформаційного ресурсу, а також він активно залучений у надання послуг різного рівня в галузях економіки. Висока вартість висококваліфікованої робочої сили в індустріально розвинених країнах має відносно низький рівень необхідних інвестицій, які мотивують корпорації цих держав виводити робочі місця в інші країни, де для них існує більш дешева заміна.

Підготовка юристів на основі британської системи права відкрила широкі можливості для аутсорсингу так званих юридичних процесів (legal process outsourcing, LPO) в Індію. За оцінками індійської дослідницької фірми ValueNotes, доходи цього виду аутсорсингу в 2019 році досягли 218 млн доларів США, а в 2020 році можуть досягти 640 млн доларів США. Сьогодні в Індії налічують близько 100 аутсорсерів, котрі надають юридичні послуги організаціям, які обслуговують юридичні відділи великих глобальних корпорацій, таких як Oracle і General Electrics, а також співпрацюють з компаніями, що надають дешеві юридичні послуги американському та британському бізнесу [16].

Деякі розвинені економіки світу, які слідом за США також активно беруть участь в глобальному аутсорсингу, використовують свій історичний потенціал. Так, британські та французькі компанії свій аутсорсинг налагоджують в колишніх колоніях своїх країн. Якщо подивитися на етикетку товарів французьких знаменитих фірм, то багато із них зроблені саме в країнах – колишніх колоніях Франції в Африці, на Близькому Сході або в Індії та Китаї.

Природно, що корпорації починають шукати для себе нові ринки в інших країнах і регіонах світу. Цей процес став помітним у відносинах між американськими корпораціями й Індією та іншими країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону, наприклад Філіппінами, з якими у США є традиційні військові й економічні зв'язки.

Незважаючи на це, за період 2010-2019 років експорт комерційних послуг Індії ріс відносно високими темпами, в середньому на 8,96 % на рік. Китай також демонстрував високі темпи зростання експорту комерційних послуг (в середньому 8,73% на рік), однак у нього високим був і рівень темпів зростання імпорту комерційних послуг (в середньому 15,1% на рік) [17].

Українські компанії в своїй діяльності також практикували і продовжують практикувати міжнародний аутсорсинг в країнах далекого зарубіжжя. На відміну від своїх західних колег, вони роблять це не через низьку собівартість власних робіт і послуг, а для підвищення рівня професіоналізму співробітників компанії й отримання необхідного досвіду роботи в закордонних умовах.

Таким чином, основними факторами розвитку аутсорсингу на міжнародному ринку консалтингових послуг є значний ріст передачі ІТ-послуг, аутсорсингу логістичних послуг, а також фінансових, бухгалтерських та послуг управління бізнес-процесами. Основними детермінантами розвитку аутсорсингу є зниження витрат високорозвиненими країнами через експорт послуг аутсорсингу в країни, що розвиваються. Це збільшує кількість робочих місць і підвищує рівень ВВП країни- імпортера.

Висновки. Аутсорсинг є пріоритетним вектором перенесення на тривалий час стороннім компаніям другорядних і непрофільних бізнес-функцій або частини бізнес-процесу з метою зосередження уваги на базових функціях діяльності компанії – ядрі бізнесу для створення стійкої конкурентної переваги на світовому ринку.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Хейвуд Дж. Брайан. Аутсорсинг: в пошуках конкурентних переваг / Дж. Б. Хейвуд. — М. : Издательский дом «Вильямс» Вильямс, 2004. – 176 с.
2. Календжян С.О. Аутсорсинг и делегирование полномочий в деятельности компаний / С.О. Календжян. – М. : Дело, 2003. – 270 с.
3. Аникин А.Б. Аутсорсинг: создание высокоэффективных и конкурентоспособных организаций / Б.А. Аникин. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 187 с.

4. Кросс Дж. Аутсорсинг: British Petroleum / Дж. Кросс // Гарвард Бизнес-ревью. – 2013. – № 73. – С. 155.
5. Белорус О. Г., Гаврилюк О. В. Глобальный конкурентный аутсорсинг : монография. К. : КНЭУ, 2010. – 349 с.
6. Гавриленко К. Аутсорсинг як інструмент зниження витрат у системі стратегічного управління / К. Гавриленко // Актуальні проблеми економіки. — 2009. — 1 (91). — С. 104-109.
7. Дергачова В.В., Островерха Д.В. Роль та значення міжнародного аутсорсингу: зарубіжний досвід та перспективи його впровадження в Україні / В.В. Дергачова, Д.В. Островерха // Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – 2017. – №14. – С. 93-99.
8. Мащенко С. О., Захарченко Н. В., Вертелецька О. М. Міжнародний фінансовий аутсорсинг та світові тенденції розвитку / С.О. Мащенко, Н.В. Захарченко, О.М. Вертелецька // Економічний простір. – 2019. – №141. – С. 100-112.
9. Матвій І.Є. Аутсорсинг в діяльності промислових підприємств: основні переваги та загрози / І.Є. Матвій // Прометей: регіональний збірник наукових праць з економіки.- Донецьк: ДЕГІ, 2008. – Вип. 1(25). – С. 184–189.
10. Стахурская О. Аутсорсинг в Украине и мире: особенности, тенденции и перспективы [Электронный ресурс] / О. Стархурская // Юрист&закон. – 2017. – №38. Режим доступа: https://uz.ligazakon.ua/magazine_article/EA010850. – Назва з екрану.
11. Микало О. І. Аналіз світового досвіду використання аутсорсингу [Електронний ресурс] / О. І. Микало. // Ефективна економіка. – 2010. – № 5. – Режим доступа: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=203>. – Назва з екрану.
12. Індустрія делегування: Огляд глобального аутсорсу [Електронний ресурс]. Режим доступа: <https://business.ua/business/4969-industriiadelehuvanniaohliad-hlobalnoho-autsorsu>. – Назва з екрану.
13. Outsourcing – Global market size, 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.statista.com>. – Назва з екрану.
14. The Global ISG Outsourcing Index / Fourth Quarter and Full Year 2019 / Market Data and Insights. [Electronic resource]. – Access Mode : URL : <https://isg-one.com/research/articles/isg-index>. – Title from Screen. – Date of Access: 21 January 2021.
15. Марчинець О.В. Аутсорсинг у міжнародному бізнесу: сучасні тенденції розвитку [Електронний ресурс] / О.В. Марчинець // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2016. – Вип. 2(02). Режим доступа: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/2_2016/05.pdf. – Назва з екрану.
16. Карьера в индийском LPO: проблема восприятия? [Електронний ресурс] // Vallue Note . Режим доступа: <https://www.valuenotes.biz/insights-publications/publications/career-in-indian-lpo-a-problem-of-perception/>. – Назва з екрану.
17. Мировой атлас данных [Електронний ресурс] // Кноема. – Режим доступа: <https://knoema.ru/atlas/%D0%98%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D1%8F/%D0%AD%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82-%D1%83%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3>. – Назва з екрану.

REFERENCES

1. Kheyvud, Dzh. Brayan. (2004). *Autsorsing: v poiskakh konkurentnykh preimushchestv [Outsourcing: in search of competitive advantages]*. Moskva : Izdatel'skiy dom «Vil'yams» [in Russian].
2. Kalendzhyan, S.O. (2003). *Autsorsing i delegirovanie polnomochiy v deyatelnosti kompaniy [Outsourcing and delegation of authority in the activities of companies]*. Moskva : Delo [in Russian].
3. Anikin, A.B. (2003). *Autsorsing: sozдание vysokoeffektivnykh i konkurentosposobnykh organizatsiy [Outsourcing: building highly effective and competitive organizations]*. Moskva : INFRA-M [in Russian].
4. Kross, Dzh. (2013). *Autsorsynh: British Petroleum [Outsourcing: British Petroleum]*. *Garvard Biznes-rev'yu – Harvard Business Review*, 73, 155 [in Russian].
5. Belorus, O. G., Gavrilyuk, O. V. (2010). *Global'nyy konkurentnyy autsorsing [Global competitive outsourcing]*. Kiev : KNEU [in Russian].
6. Havrylenko, K. (2009). *Autsorsynh yak instrument znyzhennia vytrat u systemi stratehichnoho upravlinnia [Outsourcing as a tool to reduce costs in the strategic management system]*. *Aktualjni problemy ekonomiky – Current economic problems*, 1(91), 104-109 [in Ukrainian].

7. Derghachova, V.V., Ostroverkha, D.V. (2017). Rolj ta znachennja mizhnarodnogho autorsynghu: zarubizhnyj dosvid ta perspektyvy jogho vprovadzhennja v Ukrajinі [The role and importance of international outsourcing: foreign experience and prospects for its implementation in Ukraine]. *Ekonomichnyj visnyk Nacionaljnogho tekhnichnogho universytetu Ukrajinjy «Kyjivskij politekhnichnyj instytut» – Economic Bulletin of the National Technical University of Ukraine «Kyiv Polytechnic Institute»*, 14, 93-99 [in Ukrainian].

8. Mashhenko, S. O., Zakharchenko, N. V., Vertelecjka, O. M. (2019). Mizhnarodnyj finansovyj autorsyngh ta sivitovi tendenciji rozvytku [International financial outsourcing and global development trends]. *Ekonomichnyj prostir – Economic space*, 141, 100-112 [in Ukrainian].

9. Matvii, I.Ye. (2008). Autorsynh v diialnosti promyslovykh pidpryiemstv: osnovni perevahy ta zahrozy [Outsourcing in the activities of industrial enterprises: the main advantages and threats]. *Prometej: rehionaljnij zbirnyk naukovykh pracj z ekonomiky – Prometheus: a regional collection of scientific papers on economics*. (Vols. 1(25)), (pp. 184-189). Donetsk : DEHI [in Ukrainian].

10. Stakhurskaya, O. (2017). Outsorsing v Ukraine i mire: osobennosti, tendentsii i perspektivy [Outsourcing in Ukraine and the world: features, trends and prospects]. *Yurist&zakon – Lawyer & Law*, 38. Retrieved from https://uz.ligazakon.ua/magazine_article/EA010850 [in Russian].

11. Mykalo, O. I. (2010). Analiz sivitovogho dosvidu vykorystannja autorsynghu [Analysis of world experience in the use of outsourcing]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 5. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=203> [in Ukrainian].

12. Industrija deleghuvannja: Oghljad ghlobaljnogho autorsoru [Delegation Industry: An Overview of Global Outsourcing]. Retrieved from <https://business.ua/business/4969-industriiadelehuvanniaohliad-hlobalnoho-autorsoru> [in Ukrainian].

13. Outsourcing – Global market size, 2018. Retrieved from <http://www.statista.com>.

14. The Global ISG Outsourcing Index / Fourth Quarter and Full Year 2019 / Market Data and Insights. Retrieved from <https://isg-one.com/research/articles/isg-index>

15. Marchynecj, O.V. (2016). Autorsyngh u mizhnarodnomu biznesu: suchasni tendenciji rozvytku [Outsourcing in international business: current trends]. *Skhidna Jevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnja – Eastern Europe: Economy, Business and Management*, 2(02). Retrieved from http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/2_2016/05.pdf [in Ukrainian].

16. Kar'era v indijskom LPO: problema vospriyatiya? [Career in Indian LPO: A Perception Issue?]. (n.d.). www.valuenotes.biz. Retrieved from <https://www.valuenotes.biz/insights-publications/publications/career-in-indian-lpo-a-problem-of-perception/> [in Russian].

17. Mirovoy atlas dannykh [World Data Atlas]. (n.d.). knoema.ru. Retrieved from <https://knoema.ru/atlas/%D0%98%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D1%8F/%D0%AD%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82-%D1%83%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3> [in Russian].

РЕФЕРАТ

Смагін В.Л. Аутсорсинг як сучасний інструментарій ефективного розвитку економічних систем в умовах глобалізації / В.Л. Смагін, В.Ю. Ільченко, Т.О. Дяченко // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науково-технічний збірник. – К. : НТУ, 2021. – Вип. 2 (49).

Стаття присвячена комплексному дослідженню теоретико-методичних засад, наукового практичного підходу щодо використання в національних економічних системах аутсорсингу в реалізації сучасних нестабільних, ризикованих економічних відносинах. Продуктивне використання аутсорсингу є органічною складовою світового процесу інтелектуального виробничого капіталу, що реалізується переважно за рахунок міжнародної кооперації в умовах інтернаціоналізації виробництва і обміну. Ці взаємопов'язані економічні процеси в сучасному світі розгортаються в глобалізаційному ринковому середовищі і позначаються підвищеною значимістю різних форм поділу праці, зростанні господарської та організаційно-економічної взаємозалежності економічних систем різних країн і міжнародних економічних організацій. Інтернаціоналізація, відкритість економік визначають суспільний прогрес для всіх держав через прояв реалізації аутсорсингових послуг у світових бізнес-відносинах.

Об'єкт дослідження – з'ясувати переваги і потенціал застосування аутсорсингу на основі довготривалого досвіду зарубіжних країн в Україні.

Методи дослідження – наукової абстракції, статистичний, аналітичний, логіко-діалектичний, емпіричного дослідження.

Аналіз і порівняння значної кількості робіт, що стосується наукового обґрунтування і практичного досвіду використання міжнародного аутсорсингу в умовах глобалізації бізнес-компаніями, для вирішення актуальних питань його реалізації у світовому ринковому середовищі на базі цілої низки позитивних і негативних факторів, в неповній мірі отримало компетентну оцінку.

Досліджено сукупність трактувань аутсорсингу як сучасної кооперативної форми ділових відносин у сумісному підприємстві, з'ясовано ключові детермінанти активізації аутсорсингових відносин, проаналізовано тенденції їх реалізації в результаті дії глобалізаційних процесів.

Визначено низку організаційно-економічних процесів, моделі, що здатні позитивно вплинути на якість динамічного розвитку аутсорсингу. Також наведені уточнення і сформовані цілий ряд переваг сприяння практики його використання.

З'ясовано особливості використання аутсорсингових послуг у виробничому процесі з використанням новітніх технологій через електронний інформаційний ресурс, надання послуг різного рівня у державах розвинутої ринкової економіки, а також проблем використання аутсорсингу у вітчизняній економіці.

Запропоновано ряд пропозицій об'єктивної доцільності впровадження даного виду кооперації для забезпечення високих темпів діяльності вітчизняних бізнес-компаній різних форм власності, обсягів виробництва і надання послуг.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ, АУТСОРСИНГ, ГЛОБАЛІЗАЦІЯ, МІЖНАРОДНИЙ РИНОК, БІЗНЕС-КОМПАНІЇ.

ABSTRACT

Smagin V.L, Ilchenko V.Yu, Dyachenko T.O. Outsourcing as a modern toolkit for the effective development of economic systems in the context of globalization. Visnyk of the National Transport University. Series «Economic sciences». Scientific and Technical Collection. – K.: NTU, 2021. – Issue 2 (49).

The article is devoted to a comprehensive study of theoretical and methodological principles, scientific and practical approach to the use of outsourcing in national economic systems in the implementation of modern unstable, risky economic relations. The productive use of outsourcing is an organic component of the global process of intellectual production capital, which is realized mainly through international cooperation in the context of internationalization of production and exchange. These interconnected economic processes in the modern world unfold in a globalized market environment and are characterized by increased importance of various forms of division of labor, the growth of economic and organizational-economic interdependence of economic systems of different countries and international economic organizations. Internationalization, openness of economies determine social progress for all countries through the manifestation of the implementation of outsourcing services in global business relations.

The object of research is to find out the advantages and potential of outsourcing on the basis of long-term experience of foreign countries in Ukraine.

Research methods – scientific abstraction, statistical, analytical, logical-dialectical, empirical research.

Analysis and comparison of a significant number of works on scientific substantiation and practical experience of using international outsourcing in the context of globalization by business companies to address topical issues of its implementation in the global market environment based on a number of positive and negative factors, incompletely received a competent assessment.

The set of interpretations of outsourcing as a modern cooperative form of business relations in joint ventures is studied, the key determinants of intensification of outsourcing relations are clarified, the tendencies of their realization as a result of globalization processes are analyzed.

A number of organizational and economic processes, models that can positively affect the quality of dynamic development of outsourcing are identified. There are also clarifications and a number of advantages of promoting the practice of its use.

The peculiarities of the use of outsourcing services in the production process using the latest technologies through electronic information resources, the provision of services of various levels in developed market economies, as well as the problems of using outsourcing in the domestic economy.

A number of proposals for the objective feasibility of implementing this type of cooperation to ensure high rates of activity of domestic business companies of various forms of ownership, production and services.

KEY WORDS: ECONOMIC SYSTEMS, OUTSOURCING, GLOBALIZATION, INTERNATIONAL MARKET, BUSINESS COMPANIES

РЕФЕРАТ

Смагин В.Л. Аутсорсинг как современный инструментальный эффективного развития экономических систем в условиях глобализации / В.Л. Смагин, В.Ю. Ильченко, Т.А. Дяченко // Вестник Национального транспортного университета. Серия «Экономические науки». Научно-технический сборник. – К.: НТУ, 2021. – Вып. 2 (49).

Статья посвящена комплексному исследованию теоретико-методических основ, научного практического подхода к использованию в национальных экономических системах аутсорсинга в реализации современных нестабильных, рискованных экономических отношениях. Продуктивное использование аутсорсинга является органической составляющей мирового процесса интеллектуального производственного капитала, реализуется преимущественно за счет международной кооперации в условиях интернационализации производства и обмена. Эти взаимосвязанные экономические процессы в современном мире разворачиваются в глобализационной рыночной среде и обозначаются повышенной значимостью разных форм разделения труда, ростом хозяйственной и организационно-экономической взаимозависимости экономических систем различных стран и международных экономических организаций. Интернационализация, открытость экономик определяют общественный прогресс для всех государств через проявление реализации аутсорсинговых услуг в мировых бизнес-отношениях.

Объект исследования – выявить преимущества и потенциал применения аутсорсинга на основе длительного опыта зарубежных стран в Украине.

Методы исследования – научной абстракции, статистический, аналитический, логико-диалектический, эмпирического исследования.

Анализ и сравнение большого количества работ, которые касаются научного обоснования и практического опыта использования международного аутсорсинга в условиях глобализации бизнес-компаниями, для решения актуальных вопросов его реализации в мировой рыночной среде на базе целого ряда положительных и отрицательных факторов, в неполной мере получило компетентную оценку.

Исследована совокупность трактовок аутсорсинга как современной кооперативной формы деловых отношений в совместном предпринимательстве, выяснено ключевые детерминанты активизации аутсорсинговых отношений, проанализированы тенденции их реализации в результате действия глобализационных процессов.

Определен ряд организационно-экономических процессов, модели, способные положительно повлиять на качество динамического развития аутсорсинга. Также приведены уточнения и сформулирован целый ряд преимуществ содействия практики его использования.

Выявлены особенности использования аутсорсинговых услуг в производственном процессе с использованием новейших технологий через электронный информационный ресурс, оказание услуг различного уровня в государствах развитой рыночной экономики, а также проблем использования аутсорсинга в отечественной экономике.

Представлено ряд предложений объективной целесообразности внедрения данного вида кооперации для обеспечения высоких темпов деятельности отечественных бизнес-компаний различных форм собственности, объемов производства и оказания услуг.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ЭКОНОМИЧЕСКИЕ СИСТЕМЫ, АУТСОРСИНГ, ГЛОБАЛИЗАЦИЯ, МЕЖДУНАРОДНЫЙ РЫНОК, БИЗНЕС-КОМПАНИИ.

АВТОРИ:

Смагин Володимир Леонтійович, Національний транспортний університет, доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту, e-mail: smagin.v@email.ua, тел. +380672362722, Україна, 01010, м. Київ, вул. Омеляновича-Павленко 1, к. 241.

Льченко Вікторія Юліанівна, Національний транспортний університет, кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, e-mail: nika-ivg@ukr.net, тел. +380674795543, Україна, 01010, м. Київ, вул. Омеляновича-Павленко 1, к. 241.

Дяченко Тетяна Олексіївна, Національний транспортний університет, кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, e-mail: mart_09@i.ua, tel. +380503523552, Україна, 01010, м. Київ, вул. Омеляновича-Павленко 1, к. 242.

AUTHORS:

Smagin Volodymyr, National Transport University, Economics (Dr.), professor of management department, e-mail: smagin.v@email.ua, tel. +380672362722, Ukraine, 01010, Kyiv, Mykhaila Omelianovycha – Pavlenka Str. 1, of. 241.

Ilchenko Victoria, National Transport University, Ph.D, associate professor of management department, e-mail: nika-ivg@ukr.net, tel. +380674795543, Ukraine, 01010, Kyiv, Mykhaila Omelianovycha – Pavlenka Str. 1, of. 241.

Diachenko Tetiana, National Transport University, Ph.D, associate professor of management department, e-mail: mart_09@i.ua, tel. +380503523552, Ukraine, 01010, Kyiv, Mykhaila Omelianovycha – Pavlenka Str. 1, of. 242.

АВТОРИ:

Смагин Владимир Леонтьевич, Национальный транспортный университет, доктор экономических наук, профессор кафедры менеджмента, e-mail: smagin.v@email.ua, тел. +380672362722, Украина, 01010, г. Киев, ул. Омеляновича-Павленко 1, к. 241.

Ильченко Виктория Юлиановна, Национальный транспортный университет, кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента, e-mail: nika-ivg@ukr.net, тел. +380674795543, Украина, 01010, г. Киев, ул. Омеляновича-Павленко 1, к. 241.

Дяченко Татьяна Алексеевна, Национальный транспортный университет, кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента, e-mail: e-mail: mart_09@i.ua, tel. +380503523552, Украина, 01010, г. Киев, ул. Омеляновича-Павленко 1, к. 242.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Майорова Т.В., доктор економічних наук, професор, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу, Київ, Україна.

Базиліук А.В., доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедрою фінансів, обліку і аудиту, Київ, Україна.

REVIEWER:

Mayorova T.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, Kyiv National University of Economics named after Vadym Hetman, department of Corporate Finance and Controlling, Kyiv, Ukraine.

Baziliuk A.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, National Transport University, head of department of finance, accounting and audit, Kyiv, Ukraine.